

M.A. 3rd Semester Examination, 2013

SANSKRIT

PAPER – SAN-303

Full Marks : 40

Time : 2 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

1. अधोलिखितयोः कश्चिदेकः प्रश्नः समाधेयः — 12

(a) तर्कभाषानुसारं प्रतिपदव्यावृत्तिपुरः सरं कारणलक्षणं निरूप्य कारणभेदाः वैशधेन वर्णनीयाः । तत्र कारणलक्षणान्तरं तर्कभाषानुसारतः निरसनीयम् । 4 + 6 + 2

(b) का नाम प्रमा ? प्रत्यक्षप्रमा वा का ? तत्र बौद्धैः कीदृशी प्रत्यक्षप्रमा स्वीकृता कथञ्च ? नैयायिकैः तेषां मतं कथं निरस्तम् ? प्रत्यक्षविभागविषये सोदाहरणमालोच्यताम् । 2 + 2 + 1 + 2 + 5

(Turn Over)

2. अधोलिखितेषु यथेच्छं प्रश्नचतुष्टयं देवनागरलिप्या संस्कृतभाषया च समाधेयम् । 2 x 4

- (a) किं नाम कार्यलक्षणम् ?
- (b) न्यायशास्त्रस्य प्रवृत्तिः कतिधा ? तत्र उद्देशो नाम किम् ?
- (c) इन्द्रियार्थयोः सन्निकर्षः कतिविधः ? के च ते ?
- (d) को नाम लिङ्गपरामर्शः ?
- (e) अयुतसिद्धस्य लक्षणं किम् ?
- (f) वाक्यलक्षणं तर्कभाषानुसारतः उच्यताम् ।

3. कश्चिदेकः प्रश्नः समाधेयः — 12

- (a) सांख्यशास्त्रजिज्ञासा कथं जायते इति सांख्यकारिकामाश्रित्य विहादम् आलोच्यताम् ।
- (b) गुणत्रयस्य स्वरूपं लक्षणञ्चोल्लिख्य सांख्यदर्शने तस्य प्रयोजनं सांख्यकारिकादिशा आलोच्यताम् ।

4. कस्यचिदेकस्य तात्पर्यं देवनागरलिप्या संस्कृतभाषाया च निरूप्यताम् । 8

- (a) दृष्टवदानुश्रविकः स ह्यविशुद्धिक्षयातिशययुक्तः ।
तद्विपरीतः श्रेयान् व्यक्ताव्यक्तज्ञविज्ञानात् ॥

(3)

(b) सौक्षयात्तदनुपलब्धिर्नाऽभावात् कार्यतस्तदुपलब्धेः ।
महदादि तच्च कार्यं प्रकृतिसरूपं विरुपं च ॥